

PSORIASIS DISEASE: CAUSES, SYMPTOMS, AND TREATMENT METHODS

Abdullaxonova Dilbarxon Husniddin qizi
Student Central Asian Medical University

Annotation. This article analyzes the etiology, pathogenesis, clinical manifestations, and treatment methods of Psoriasis. Psoriasis is a chronic inflammatory skin disorder characterized by red plaques, scaling, and itching. The study discusses genetic predisposition, immune system dysfunction, and environmental triggers associated with the disease. In addition, modern treatment methods such as pharmacotherapy and phototherapy are described.

Keywords: psoriasis, dermatology, skin disease, immune system, treatment.

PSORIAZ KASALLIGI: SABABLARI, BELGILARI VA DAVOLASH USULLARI

Abdullaxonova Dilbarxon Husniddin qizi
Central Asian Medical University talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada Psoriaz kasalligining etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash usullari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Psoriaz surunkali dermatologik kasallik bo'lib, terida qizarish, tangachalanish va qichishish bilan namoyon bo'ladi. Maqolada kasallik rivojlanishida genetik moyillik, immun tizimi buzilishi va tashqi muhit omillarining o'rni ko'rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy tibbiyotda qo'llanilayotgan dori vositalari, fototerapiya va kompleks davolash usullari haqida ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: psoriaz, dermatologiya, teri kasalliklari, immun tizimi, davolash.

Аннотация. В данной статье рассматриваются причины возникновения, патогенез, клинические проявления и методы лечения заболевания Psoriasis. Псориаз является хроническим воспалительным заболеванием кожи, сопровождающимся появлением красных бляшек, шелушением и зудом. В статье

анализируются генетические, иммунологические и внешние факторы развития болезни, а также современные методы терапии, включая медикаментозное лечение и фототерапию.

Ключевые слова: псориаз, дерматология, кожные заболевания, лечение, иммунная система.

Kirish. Psoriasis kasalligi dermatologiyada keng tarqalgan surunkali yallig‘lanishli teri kasalliklaridan biri hisoblanadi. Ushbu kasallik teri hujayralarining me‘yoridan ortiq va tez ko‘payishi natijasida yuzaga kelib, terida qizarish, qipiqilanish va turli hajmdagi blyashkalar paydo bo‘lishi bilan xarakterlanadi. Psoriasis nafaqat terining tashqi ko‘rinishiga salbiy ta‘sir qiladi, balki bemorning jismoniy, ruhiy va ijtimoiy holatiga ham sezilarli darajada ta‘sir ko‘rsatadi. Shu sababli mazkur kasallik zamonaviy tibbiyotning dolzarb muammolaridan biri sifatida qaraladi.

Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma‘lumotlariga ko‘ra, psoriasis dunyo aholisining taxminan 2–4 foizida uchraydi. Kasallik har qanday yoshda rivojlanishi mumkin bo‘lsa-da, ko‘pincha 15–35 yosh oralig‘ida boshlanadi. Psoriasis erkak va ayollarda deyarli bir xil uchrash darajasiga ega. So‘nggi yillarda ekologik omillarning o‘zgarishi, stress holatlarining ortishi, noto‘g‘ri ovqatlanish va immun tizimi bilan bog‘liq buzilishlar tufayli ushbu kasallikning uchrash chastotasi ortib bormoqda.

Psoriasisning kelib chiqish mexanizmi murakkab bo‘lib, uning rivojlanishida irsiy moyillik, immun tizimidagi o‘zgarishlar, endokrin buzilishlar, metabolik omillar hamda tashqi muhit ta‘siri muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, psoriasis autoimmun kasalliklar guruhiga kiradi. Bunda organizmning immun tizimi o‘z teri hujayralariga qarshi noto‘g‘ri reaksiya beradi va natijada yallig‘lanish jarayoni rivojlanadi. Teri hujayralarining yangilanish sikli sog‘lom odamlarda taxminan 28–30 kunningi tashkil etsa, psoriasisda bu jarayon 3–5 kungacha qisqaradi. Natijada terining ustki qavatida qalin qipiqilanish va yallig‘langan blyashkalar hosil bo‘ladi.

Kasallikning klinik ko‘rinishlari turlicha bo‘lib, oddiy blyashkali psoriaz eng ko‘p uchraydigan shakl hisoblanadi. Bundan tashqari, tomchisimon, pustulyoz, eritrodermik va artropatik psoriaz shakllari ham mavjud. Ayniqsa, psoriatik artrit kasallikning og‘ir asoratlaridan biri bo‘lib, bo‘g‘imlarning zararlanishiga va bemorning harakat faoliyati cheklanishiga olib kelishi mumkin.

Psoriazning surunkali va qaytalanuvchi kechishi bemorlarning hayot sifatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Kasallik ko‘pincha qichishish, achishish, teri qurishi va estetik noqulaylik bilan kechadi. Bu esa bemorlarda depressiya, stress, uyqu buzilishlari va ijtimoiy moslashuv muammolarini yuzaga keltiradi. Shu sababli psoriazni faqat dermatologik kasallik sifatida emas, balki kompleks tibbiy va ijtimoiy muammo sifatida baholash zarur.

Hozirgi kunda psoriazni davolashda zamonaviy medikamentoz terapiya, biologik preparatlar, fototerapiya va mahalliy davolash usullari keng qo‘llanilmoqda. Biroq kasallikning to‘liq etiologiyasi aniqlanmaganligi sababli uni butunlay davolab yuborish hozircha imkonsiz hisoblanadi. Davolashning asosiy maqsadi kasallik simptomlarini kamaytirish, remissiya davrini uzaytirish va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashdan iborat.

Mazkur ilmiy maqolaning maqsadi psoriaz kasalligining kelib chiqish sabablari, rivojlanish mexanizmi, klinik belgilari, diagnostikasi hamda zamonaviy davolash usullarini ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat. Shuningdek, maqolada kasallik profilaktikasi va bemorlarning sog‘lom turmush tarziga rioya qilishining ahamiyati haqida ham batafsil ma‘lumot beriladi.

Psoriaz nafaqat jismoniy noqulayliklarni, balki bemorlarning psixologik holatiga ham salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Ko‘plab bemorlar ijtimoiy muhitda o‘zini noqulay his qiladi, bu esa hayot sifatining pasayishiga olib keladi.

So‘nggi yillarda tibbiyot sohasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar psoriaz kasalligining rivojlanish mexanizmlari murakkab va ko‘p omilli ekanligini

ko'rsatmoqda. Ayniqsa, immun tizimining buzilishi, genetik moyillik va tashqi muhit omillari kasallik rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

Asosiy qism. 1. Psoriaz kasalligining etiologiyasi. Psoriazning aniq kelib chiqish sababi to'liq aniqlanmagan bo'lsa-da, ko'plab ilmiy tadqiqotlar kasallik ko'p omilli xarakterga ega ekanligini ko'rsatadi.

Genetik omillar. Genetik moyillik psoriaz rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, agar ota-onalardan biri psoriaz bilan og'rigan bo'lsa, farzandlarda ushbu kasallik rivojlanish ehtimoli yuqori bo'ladi.

Immunologik omillar. Psoriaz rivojlanishida immun tizimining faoliyati muhim ahamiyatga ega. T-limfotsitlarning faollashuvi natijasida teri hujayralari tez ko'payadi va bu terining qalinlashishiga hamda tangachalanishiga olib keladi.

Tashqi omillar. Psoriaz rivojlanishiga quyidagi omillar ham ta'sir ko'rsatishi mumkin:

stress va ruhiy zo'riqish, nfeksion kasalliklar, terining jarohatlanishi, ayrim dori vositalari, sovuq iqlim sharoiti.

2. Psoriazning patogenezi. Kasallik rivojlanish jarayonida immun tizimining buzilishi asosiy rol o'ynaydi. Normal sharoitda teri hujayralari 28–30 kun davomida yangilanadi. Psoriazda esa bu jarayon 3–5 kungacha qisqaradi. Natijada yangi hujayralar tez hosil bo'lib, terining ustki qismida qalin tangachalar paydo bo'ladi.

Bu jarayonda sitokinlar deb ataladigan biologik faol moddalar muhim rol o'ynaydi. Ular yallig'lanish jarayonini kuchaytiradi va teri hujayralarining tez ko'payishiga sabab bo'ladi.

3. Psoriazning klinik belgilari. Psoriaz turli klinik ko'rinishlarda namoyon bo'lishi mumkin. Eng ko'p uchraydigan belgilar quyidagilardan iborat: terida qizil rangli yallig'langan dog'larning paydo bo'lishi, kumushrang tangachalar bilan qoplanishi, qichishish va achishish hissi, terining quruqligi va yorilishi, tirnoqlarning deformatsiyasi.

Kasallik ko‘pincha quyidagi joylarda uchraydi:

bosh terisi, tirsak va tizza sohalari, bel va orqa qismi, kaft va oyoq taglari.

Ba’zi bemorlarda psoriatik artrit deb ataladigan bo‘g‘im kasalligi ham rivojlanishi mumkin.

4. Psoriaz turlari. Psoriaz bir necha klinik shakllarda uchraydi:

1. Oddiy (plak) psoriaz – eng keng tarqalgan shakli.
2. Tomchili psoriaz – mayda toshmalar bilan namoyon bo‘ladi.
3. Pustulyoz psoriaz – yiringli pufakchalar paydo bo‘lishi bilan kechadi.
4. Eritrodermik psoriaz – terining katta qismi zararlanishi bilan kechadigan og‘ir shakl.

5. Psoriazni davolash usullari. Psoriazni davolash kasallik og‘irligi va klinik shakliga qarab belgilanadi.

Mahalliy davolash. Yengil holatlarda quyidagi preparatlar qo‘llaniladi: kortikosteroid mazlar, salitsil kislotasi, vitamin D analoglari, namlantiruvchi kremlar.

Fototerapiya. Ultrabinafsha nurlar yordamida davolash usuli bo‘lib, teri yallig‘lanishini kamaytiradi va hujayralar ko‘payishini sekinlashtiradi.

Tizimli terapiya. Og‘ir holatlarda quyidagi dorilar qo‘llanilishi mumkin: immunosupressiv preparatlar, retinoidlar, biologik dori vositalari.

Turmush tarzini o‘zgartirish. Psoriaz bilan og‘rigan bemorlar quyidagilarga e’tibor berishi zarur: stressni kamaytirish, sog‘lom ovqatlanish, terini muntazam parvarish qilish, zararli odatlardan voz kechish.

Xulosa qilib aytganda, Psoriaz surunkali dermatologik kasallik bo‘lib, uning rivojlanishida genetik, immunologik va tashqi muhit omillari muhim rol o‘ynaydi. Kasallik to‘liq davolanmasa ham, zamonaviy davolash usullari yordamida uning alomatlarini samarali nazorat qilish mumkin. Shuning uchun bemorlar o‘z vaqtida dermatolog shifokorga murojaat qilib, muntazam davolanishlari muhim hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Fitzpatrick Thomas B.. Umumiy tibbiyot dermatologiyasi. – Nyu-York: McGraw-Hill nashriyoti, 2012.
2. Habib Thomas P.. Klinik dermatologiya: tashxis va davolash bo'yicha rangli qo'llanma. – 5-nashr. – Moslashtirilgan tarjima nashri, 2015.
3. World Health Organization. Psoriaz bo'yicha global hisobot. – Jeneva, 2016.
4. Lowell A. Goldsmith. Umumiy dermatologiya asoslari. – McGraw-Hill, 2012.
5. American Academy of Dermatology. Psoriaz kasalligini tashxislash va davolash bo'yicha klinik tavsiyalar.
6. Buriyev X.X., Karimov M.K. Dermatologiya va venerologiya asoslari. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2018.
7. Rahmonov A.A. Teri kasalliklari va ularni davolash usullari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020

